

ANNA ZARĘBA

Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego
Uniwersytet Wrocławski

REWALORYZACJA PRZESTRZENI REKREACYJNEJ W DOLINIE BIAŁEJ ŁĄDECKIEJ NA ODCINKU ŻELAZNO-RADOCHÓW

Streszczenie. Ze względu na różnorodność krajobrazu, ukształtowania terenu oraz przede wszystkim różną pojemność osadniczą i turystyczną wsie położone w dolinie Białej Łądeckiej można podzielić na dwa pasma o różnym sposobie zagospodarowania: pasmo Żelazno-Radochów oraz Stary Gierałtów-Bielice. Osobną kategorię tworzą miejscowości Łądek Zdrój oraz kompleks osadniczy: Strachocin-Stronie Śląskie-Goszów. W paśmie doliny Białej Łądeckiej na odcinku od Żelazna do Radochowa znajdują się wsie o układzie wielodrożnym, wykształconym z pierwotnego układu łańcuchowego. Główną osią rozwoju tych miejscowości była rzeka. Niestety obecnie jej znaczenie w planach zagospodarowania przestrzennego w aspektach turystyki i rekreacji jest pomijane. W dolinie Białej Łądeckiej brakuje inwestycji związanych z krajobrazem nadrzecznym. Ponadto planistyczne działania z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku wpłynęły niejednokrotnie niekorzystnie pod względem funkcjonalnym i estetycznym na kształtowaną przestrzeń. Podstawą projektu rewitalizacji jest przyjęcie założenia, że rzeka stanowi główną oś rozwoju turystycznego miejscowości nad nią zlokalizowanych. System zieleni – łąk, parków i lasów, połączonych pasmami komunikacji pieszej i rowerowej w dolinie rzeki – tworzy podstawowy schemat powiązań przestrzennych. W artykule są prezentowane wyniki badań, wykonane na potrzeby projektu badawczego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: „Rewitalizacja założeń pałacowo-parkowych w dolinie Białej Łądeckiej na odcinku od Żelazna do Radochowa” (nr 4 T07F 001 27).

Słowa kluczowe: dolina Białej Łądeckiej, rzeka, rewitalizacja, tereny rekreacyjne, system zieleni parkowej, lasy

Wstęp

Dolina Białej Łądeckiej dzieli się na trzy części: do Radochowa jest nazywana doliną Białej Łądeckiej, odcinek od Radochowa do Stronia Śląskiego nosi nazwę Obniżenia Łądku i Stronia, powyżej Goszowa ciągnie się dolina Górnej Białej Łądeckiej. W gór-

nym biegu rzeka płynie wąską i krętą doliną przez gęsto zalesiony obszar. W tej części doliny na rzece znajdują się malownicze progi i kaskady, dzięki którym Biała Łądecka jest zaliczana do najpiękniejszych w Sudetach. Wzdłuż rzeki leżą wyludnione wsie, dawniej tworzące zwarty ciąg osadniczy o dużym znaczeniu turystycznym. Dno doliny zajmują wąskie łąki, zbocza gór porastają lasy mieszane, głównie świerkowo-bukowe. Pomiedzy Stroniem Śląskim a Radochowem Biała Łądecka tworzy malowniczy przełom. Od Radochowa do ujścia rzeka płynie szeroką doliną. Żyzne ziemie oraz dobre warunki topograficzne w tej części doliny sprzyjały rozwojowi rolnictwa. Powstawały bogate kmiecie zagrody, duże majątki oraz pałace. Nad Białą Łądecką znajdują się dwa ważne miasta – Łądek Zdrój i Stronie Śląskie – będące największymi skupiskami ludności w ciągu osadniczym doliny Białej Łądeckiej. Krajobraz kulturowy związany z Białą Łądecką współtworzą między innymi założenia pałacowo-parkowe w Krosnowicach, Żelaźnie, Odrzychowicach Kłodzkich, Trzebieszowicach i Radochowie.

Material i metody

W dwudziestoleciu międzywojennym na omawianym obszarze dominowały miejscowości posiadające do 20 miejsc noclegowych. Wyjątkiem było uzdrowisko w Łądku Zdroju, gdzie małe obiekty tworzyły 27% ogółu bazy noclegowej. W zagospodarowaniu turystycznym dominowały gospody (z towarzyszącą bazą noclegową), pensjonaty, pokoje gościnne (również pokoje w gospodarstwach rolniczych) i domy wypoczynkowe (POTOCKI 1997). Organizacja zaplecza noclegowego i gastronomicznego była uzależniona od bieżących potrzeb zapewnienia wystarczającej liczby miejsc. Po 1945 roku mamy do czynienia z diametralnie odmienną sytuacją. Narodził się system planowania „centralnego”, na podstawie którego wyznaczano często zupełnie przypadkowe tereny predysponowane do rozwoju. Większość koncepcji z drugiej połowy XX wieku, zwłaszcza z lat siedemdziesiątych, nie uwzględniała racjonalnego gospodarowania przestrzenią, co w przyszłości mogło przyczynić się do zaburzenia równowagi w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego i jego nieodwracalnej degradacji. Jako przykład można wskazać plan zagospodarowania turystycznego Masywu Śnieżnika z 1974 roku, w którym wyznaczono pięć głównych regionów turystycznych: Śnieżnik, Sienną, Krowiarki, Białą Łądecką i Łądek Zdrój. Bolesławów, położony w dolinie Morawki, pomiędzy Górami Białskimi a Masywem Śnieżnika, uznano za predysponowany do miana „drugiego Zakopanego” (KOSIŃSKI i KARPIŃSKI 1985). W koncepcjach proponowano tzw. ośrodki odciążające ruch turystyczny, funkcjonujące na zasadzie łączników pomiędzy głównym ośrodkiem bazowym-centrum założenia koncepcyjnego, a innymi miejscowościami o mniejszym znaczeniu turystycznym. Komunikacja kołowa, kolejowa, sieć rzeczna tworzyły w tej koncepcji jedynie pasma szybkiego i łatwego dostępu do centrów turystycznych. Tymczasem „punktowy” sposób zagospodarowania wydaje się niewłaściwy wobec istnienia wyjątkowych walorów krajobrazowych całego obszaru, wzrastającego zapotrzebowania na tereny rekreacyjne, a przede wszystkim dla zachowania równowagi w systemie przyrodniczym. Jedynym słusznym rozwiązaniem powyższego zagadnienia wydaje się być koncepcja harmonijnego rozwoju, wykorzystująca sieć rzek i linie komunikacyjne, tworzące pasma rozwoju turystycznego (ZARĘBA 2003).

Ochrona przeciwpowodziowa a rewaloryzacja przestrzeni rekreacyjnych

Koryto Białej Łądeckiej w związku z jej górskim charakterem zostało w znacznym stopniu uregulowane. Brzegi rzeki z reguły wzmocniano murem lub brukiem kamiennym, czasami murem oporowym kamienno-betonowym. Na niektórych, krótkich odcinkach zastosowano gabiony. Dzięki tym zabiegom poprawiono techniczną odporność brzegów na erozję spowodowaną nurtem rzeki, ale znacznemu pogorszeniu uległy walory krajobrazowe doliny. Zniszczenie naturalnych zbiorowisk roślinnych spowodowało naruszenie równowagi ekologicznej, czego skutkiem była sukcesja wtórna brzegów rzeki przez ekspansywne gatunki roślin aklimatyzowanych.

Biała Łądecka należy do rzek górskich, szczególnie narażonych na powódzie ze względu na gwałtowność wezbrań, dlatego też plany zagospodarowania przestrzennego doliny tej rzeki powinny przede wszystkim rozwiązywać zagadnienia związane z przyszłym zagrożeniem powodziowym. Podstawowe znaczenie w ochronie przed powodzią mają badania monitoringowe, które pozwalają określić powierzchnie zalewów z prawdopodobieństwem wystąpienia wody stuletniej. Działania modelowe pomogą wyznaczyć miejsca, gdzie może następować kontrolowane „wylewanie” wód powodziowych w miarę możliwości zgodnych z naturą. Istotne znaczenie ma określenie proporcji w udziale zieleni wysokiej, średniej i niskiej. Układ strefowy terenów zieleni: pasy lasów, krzewów, sadów, pastwisk, pól uprawnych i łąk zapewnia najlepsze warunki klimatyczne i wpływa na zwiększenie właściwości retencyjnych w dolinie rzeki (BOCHENSKI i RZYMKOWSKI 1965, RZYMKOWSKI 1967). Zieleń wysoka powinna pokrywać stoki i zbocza doliny, a pasmo w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki powinny tworzyć zieleń łąkowa, zieleń niska i średnio wysoka. Terasa zalewowa powinna zostać niezabudowana. Należy mieć na uwadze, że wszystkie zmiany w kształtowaniu szaty roślinnej i lokalizacji obszarów rekreacyjnych w dolinach rzek muszą być poparte odpowiednimi studiami fizjograficznymi. Źle zaprojektowana i dobrana gatunkowo zieleń o charakterze pasmowym może mieć też wpływ na podpiętrzenie się fali powodziowej, a przez to niekontrolowane rozlanie się wód rzeki i w rezultacie zwiększać szkody powodziowe.

Koncepcja zagospodarowania terenów rekreacyjnych – parki podworskie

Rzeka Biała Łądecka wpada do Nysy Kłodzkiej na północny-zachód od Żelazna. Wsie zlokalizowane wzdłuż jej dolnego biegu tworzą jeden ciąg osadniczy Radochów-Trzebieszowice-Ołdrzychowice Kłodzkie-Żelazno. Dolina Białej Łądeckiej na odcinku od Żelazna do Radochowa jest słabo zalesiona. Największe kompleksy leśne, wchodzące w skład Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego, rozciągają się na północ i północny-wschód od Radochowa. Niewielkie lasy są zlokalizowane na północ od Ołdrzychowic Kłodzkich i łączą się bezpośrednio we wsi z parkiem dworskimi. Mniejsze kompleksy leśne rozciągają się na południe od Trzebieszowic i na wschód od Żelazna. Nie mają one bezpośrednich powiązań ze znajdującymi się tam parkami podworskimi.

Podstawą projektu rewaloryzacji jest przyjęcie założenia, że rzeka stanowi główną oś rozwoju turystycznego miejscowości nad nią zlokalizowanych. System zieleni parków i lasów oraz otwartych przestrzeni rekreacyjnych, połączonych pasmami komunikacji pieszej i rowerowej, tworzy w dolinie rzeki podstawowy schemat powiązań przestrzennych. Za jego pomocą połączone zostałyby wsie oraz miejscowości, takie jak Łądek Zdrój i Stronie Śląskie. W paśmie zieleni w dolinie rzeki parki podworskie tworzą ogólnodostępne tereny rekreacyjne. Problemem jednak jest zły stan techniczny obiektów pałacowych i folwarcznych, znajdujących się na ich terenie oraz brak urządzeń o charakterze rekreacyjnym, takich jak m.in. ławki i place zabaw dla dzieci.

Zespół pałacowo-parkowy w Żelaznie tworzy odrębną jednostkę kompozycyjną, związaną pośrednio z zabudową wsi. Pałac z folwarkiem znajdują się we wschodniej części założenia. Naturalną granicę od południa tworzy rzeka Biała Łądecka, która w tym miejscu płynie szeroką doliną. Park jest przedzielony kanałem młyńskim na dwie części o różnym sposobie zagospodarowania. Na zachód od kanału teren przy pałacu ma charakter zieleni urządzonej (rys. 1). Po II wojnie światowej na jego terenie został wybudowany plac zabaw dla dzieci, basen kąpielowy, wiaty przeciwdeszczowe oraz szachy terenowe, obecnie w bardzo złym stanie technicznym. Obszar położony na wschód od kanału ma charakter poleśny. W tej części parku znajduje się boisko sportowe, powstałe poprzez zaadaptowanie dużej polany parkowej. Park jest niezagospodarowany pod względem rekreacyjnym. Podstawowym problemem jest nie tylko brak odpowiednich urządzeń rekreacyjnych, lecz także uporządkowanie przestrzeni w obrębie dawnego folwarku.

Rys. 1. Żelazno. Widok na ogród ozdobny przy pałacu (fot. P. Reda, A. Zaręba)

Fig. 1. Żelazno. View of the ornamental garden in front of the palace (photo by P. Reda, A. Zaręba)

Rzeka Biała Łądecka i przebiegająca równoległe do niej droga z Kłodzka do Łądka Zdroju dzielą park w Ołdrzychowicach Kłodzkich na dwie części: dawny ogród ozdobny z pałacem – zajmujący część północną oraz park sentymentalny – zlokalizowany na południe od drogi. Na terenie ogrodu ozdobnego, oprócz zrujnowanego budynku pałacu, znajduje się dawna oranżeria z cieplarnią, również w stanie ruiny. Sąsiedztwo tych obiektów powoduje, że jest to miejsce niechętnie odwiedzane przez mieszkańców. Główną przestrzeń rekreacyjną w Ołdrzychowicach Kłodzkich stanowi dawny park sentymentalny, zlokalizowany na południe od rzeki. Park tworzy teren otwarty z niewielką liczbą drzew i rozległymi polanami. Dostępny jest poprzez dwa mosty nad Białą Łądecką. Głównym składnikiem kompozycji ogrodu jest podłużny sztuczny staw z niewielką wyspą. Nie zachował się żaden z elementów architektury sentymentalnej (m.in. grecka świątynia). Brak jest również placów z ławkami, miejsc do odpoczynku. Ważnym elementem kompozycji parku był żeliwny obelisk na sztucznie usypanym pagórku, wzniesiony na część przyjazdu do Ołdrzychowic Kłodzkich królowej Luizy. Obelisk, zlokalizowany poza parkiem, przy drodze do Kłodzka, był ważnym punktem orientacyjnym i podstawową dominantą układu urbanistycznego. Przez polanę, na której znajdował się plac z obeliskiem, wzdłuż rzeki, prowadziły aleje parkowe. W projekcie rewaloryzacji założono rekonstrukcję zniszczonego po II wojnie światowej obelisku oraz alei kasztanowej, prowadzącej wzdłuż rzeki w stronę pałacu (rys. 2). Aleja kasztanowa oraz promenady nadrzeczne zlokalizowane po drugiej stronie rzeki, na terenie parku sentymentalnego, mogłyby stać się ważnym elementem kompozycyjnym pasmowego układu przestrzeni rekreacyjnych w dolinie Białej Łądeckiej. Otwarte tereny rekreacyjne, połączone z systemem zieleni i ciągów komunikacji pieszo-rowerowej przebiegających równoległe do rzeki, stanowiłyby idealne miejsce do wypoczynku dla mieszkańców wsi i turystów.

Granica parku w Trzebieszowicach od strony południowej prowadzi wzdłuż rzeki. Północną granicę założenia stanowi droga lokalna, za którą rozciągają się łąki na południowym sklonie góry Gruszka (rys. 3). Od wschodu park graniczy z zabudową wiejską. Park, zlokalizowany na miejscu dawnego zwierzyńca, ma charakter krajobrazowy. Obecny układ komunikacyjny na terenie parku stanowi główna aleja przecinająca część krajobrazową parku oraz wydeptana ścieżka na południowej grobli stawu. Brakuje w tym układzie połączenia głównej alei z innymi częściami parku. Ze względu na charakter parku, jego rozmiar oraz dobry stan zachowania w projekcie rewaloryzacji krajobrazu nadrzecznego, należy założyć powstanie na jego terenie ciągów spacerowych, polan rekreacyjnych, placów z ławkami, powiązanych przestrzennie i funkcjonalnie z główną aleją parkową.

Zespół pałacowo-parkowy w Radochowie znajduje się w centralnej części wsi. Jest położony na północ od drogi prowadzącej z Kłodzka do Łądka Zdroju. Rzeka Biała Łądecka stanowi północną granicę parku. Od strony północnej park był ogrodzony murem kamiennym. Zachowały się pozostałości tego muru, jednak obecnie park ma charakter otwarty, tylko w części zadrzewiony. Na zespół pałacowy składają się: pałac, budynek dawnej kuchni i piekarni oraz budynki stajni, wozowni i stodoły. Wszystkie wymienione obiekty, łącznie z dworem, są w stanie ruiny.

Strefy zieleni parkowej spełniają wieloraką funkcję. Tworzą wewnętrzny system korytarzy ekologicznych, mający powiązanie z korytarzami ekologicznymi przyległych do doliny obszarów chronionych a także tworzą enklawy, w jakich mogą powstawać tereny

Rys. 2. Odrzychowice Kłodzkie. Projekt rewaloryzacji parku według Anny Zaręby
Fig. 2. Odrzychowice Kłodzkie. Revalorisation project of the park by Anna Zaręba

Rys. 3. Trzebieszowice. Widok na pałac i park (fot. P. Reda)
Fig. 3. Trzebieszowice. View of the palace and the park (photo by P. Reda)

rekreacyjne. Założenia pałacowo-parkowe w Żelaznie, Odrzychowicach Kłodzkich, Trzebieszowicach i Radochowie stanowią centralne punkty na mapie atrakcji turystycznych w dolinie rzeki. Niestety, ich niedoinwestowanie turystycznie jest przyczyną zbyt słabego zainteresowania nimi. Aktywacja turystyczna w dolinie rzeki powinna zakładać rozwój zaplecza turystyczno-usługowego: sklepów, gospód, restauracji, kawiarni w odnowionych budynkach. Dawne kmiecie zagrody mogłyby stanowić podstawę tworzenia gospodarstw agroturystycznych i małych pensjonatów. Bazę noclegową powinny stanowić głównie kwatery prywatne i niewielkie pensjonaty, co pozwoli zachować specyficzny charakter regionu. Uprawy sadownicze, centra ogrodnicze ze sklepami, restauracjami, kawiarniami i miejscami, gdzie można skosztować świeżych, miejscowych produktów mogłyby towarzyszyć zagospodarowaniu turystycznemu tego fragmentu doliny rzeki Białej Łądeckiej. Wsie położone w ciągu osadniczym Żelazno-Radochów są znakomitym miejscem do organizacji festynów, jarmarków, wystaw twórczości regionalnej. Program turystyczny powinien być poszerzony o lokalizację polan biwakowych, wież i punktów widokowych, tras rowerowych, szlaków pieszych, terenów do jazdy konnej oraz skansenów architektury regionalnej. Aby zachować specyficzny charakter regionu, należy prześledzić tradycje związane z zabudową występującą na danym obszarze oraz zachować właściwe proporcje pomiędzy projektowanymi terenami zieleni a mieszkaniowymi. Kolejną istotną kwestią jest ochrona panoram wsi przed nieprzemyślanym zagospodarowaniem. W centralnych częściach wsi, na odcinku od Żelazna do Radochowa, znajdował się kościół, usytuowany zazwyczaj na niewielkim wzniesieniu. W pobliżu kościoła, stanowiącego dominantę kompozycyjną, były zgrupowane okazałsze zagrody, a w miarę oddalania się od budynku kościelnego zabudowa była coraz bardziej rozproszona. Na terenie badanych wsi lokalizowano pałace, budynki folwarczne, często powstawały zakłady przemysłowe, związane z tkactwem i hutnictwem szkła. W krajobrazie dominowały wówczas kominy fabryczne. Taką panoramę do dzisiaj można oglądać w Odrzychowicach Kłodzkich. Dla wszystkich wsi znajdujących się w dolinie Białej Łądeckiej istotna jest szczególnie dbałość o nową architekturę i stosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych, a także określenie dopuszczalnych gabarytów projektowanej zabudowy. Duże znaczenie w odbiorze panoram mają także reklamy, szyldy, przystanki autobusowe oraz parkingi. Reklamy umieszczane przy drogach, szyldy sklepów, pensjonatów itp. w strefie ochrony krajobrazu powinny nawiązywać formą, materiałem do tradycji regionalnych. Podobną uwagę powinno się obejmować wygląd przystanków autobusowych, placów oraz miejsc parkingowych, które powinny w sposób jak najbardziej neutralny wpisywać się w malowniczy krajobraz doliny. Podobny rezultat można uzyskać przez stosowanie odpowiedniej nawierzchni: kamienia, cegły, żwiru.

Podstawową rolę w penetracji przestrzeni turystycznej w dolinach rzek spełnia komunikacja piesza i rowerowa. Wyznaczenie ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż Białej Łądeckiej pozwoli na pełne wykorzystanie jej walorów krajobrazowych. W dolinie Białej Łądeckiej istnieje kilka wyznaczonych tras rowerowych. Żadna z nich jednak nie biegnie wzdłuż rzeki na całym badanym odcinku. Najdłuższy odcinek trasy rowerowej wzdłuż rzeki znajduje się między Odrzychowicami Kłodzkimi, Żelaznem i Krosnowicami (trasa rowerowa relacji Przełęcz Kłodzka-Odrzychowice Kłodzkie-Żelazno-Krosnowice). W Trzebieszowicach trasa rowerowa relacji Łądek Zdrój-Trzebieszowice-Konradów-Łądek Zdrój została poprowadzona na niewielkim odcinku wzdłuż rzeki.

Przez wieś przebiega również trasa rowerowa relacji Trzebieszowice-Przełęcz Jaworowa, która przecina rzekę. Brakuje połączenia wzdłuż Białej Łądeckiej, na odcinku Trzebieszowice-Oldrzychowice Kłodzkie. W projekcie rewaloryzacji przewiduje się lokalizację ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki na całym badanym obszarze. Jego przebieg powinien pokrywać się z istniejącymi odcinkami tras rowerowych w dolinie Białej Łądeckiej i lokalnymi drogami wiejskimi.

Podsumowanie

Podstawą projektu rewaloryzacji krajobrazu w dolinie Białej Łądeckiej jest przyjęcie modelu pasmowego zagospodarowania przestrzeni rekreacyjnych. W jego skład wchodzić będą ciągi piesze i rowerowe łączące miejscowości, a także parki podworskie, będące głównymi ośrodkami rekreacyjnymi dla mieszkańców wsi położonych wzdłuż dolnego biegu rzeki. Krajobraz doliny rzeki z towarzyszącą jej przyrodą, malowniczymi wsiami, parkami i pałacami wymaga stworzenia spójnego systemu przestrzeni rekreacyjnych, powiązanych ze sobą za pomocą komunikacji pieszej i rowerowej.

Literatura

- BOCHENSKI A., RZYMKOWSKI A., 1965. Planowanie sieci osadniczej na szkieletach tras komunikacyjnych. Budownictwo Wiejskie, Warszawa.
- KOSIŃSKI W., KAPIŃSKI D., 1985. Bolesławów – przeszłość i współczesność. Wyd. Politechniki Wrocławskiej, Wrocław.
- POTOCKI J., 1997. Geograficzne uwarunkowania rozwoju zagospodarowania turystycznego Sudetów od połowy XIX wieku do II wojny światowej. Maszynopis. Zakład Geografii Regionalnej i Turystyki. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław.
- RZYMKOWSKI A., 1967. Planowanie przestrzenne w górach. Arkady, Warszawa.
- ZARĘBA A., 2003. Kształtowanie przestrzeni w dolinie Białej Łądeckiej w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i kulturowego. Maszynopis. Wydział Architektury. Politechnika Wrocławska, Wrocław.

RECREATIONAL SPACE REVITALIZATION OF THE BIAŁA ŁĄDECKA RIVER VALLEY IN THE SECTION FROM ŻELAZNO TO RADOCHÓW

Summary. Due to landscape diversity, landform features and above all diverse colonist and tourist capacities, villages located in the Biała Łądecka River valley can be divided into two strips characterised by diverse spatial development: the strip from Żelazno to Radochów and the one from Stary Gierałtów to Bielice. The town of Łądek Zdrój and the settlement complex of Strachocin-Stronie Śląskie-Goszów form a different category. In the section from Żelazno to Radochów of the Biała Łądecka River valley, there are villages with a multi-road alignment design developed from an original chain alignment design. The river was the main development axis of these settlements. Unfortunately, its significance has not been taken into account in spatial development

plans as far as tourism and recreation are concerned. There is an inadequate amount of investments connected with the riverside landscape in the Biała Łądecka River valley. Moreover, spatial development plans dating back to the 1970s and 1980s have had a detrimental influence on the developed space when taking into consideration its functionality and esthetic qualities. The idea underlying a revitalisation project is the assumption that the river is the main axis of development of all the settlements which are located in its vicinity. The greenery systems of parks, forests and recreational spaces in the river valley interconnected by pedestrian and bicycle communication strips, form the basic outline of spatial connections. The article presents the results of the research performed for the needs of a research project of the Ministry of Science and Higher Education: "Palace and landscape setting revitalisation of the Biała Łądecka River valley in the section from Żelazno to Radochów" (No. 4 T07F 001 27).

Key words: Biała Łądecka valley, river, revalorization, recreational space, system of village parks, forest

Adres do korespondencji – Corresponding address:

Anna Zaręba, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Uniwersytet Wrocławski, ul. Kuźnicza 49/55, 50-138 Wrocław, Poland, e-mail: papann@poczta.onet.pl

Zaakceptowano do druku – Accepted for print:

11.12.2008

Do cytowania – For citation:

*Zaręba A., 2009. Rewaloryzacja przestrzeni rekreacyjnej w dolinie Białej Łądeckiej na odcinku Żelazno-Radochów. *Nauka Przyr. Technol.* 3, 1, #59.*